

ETICKÁ A OSOBNOSTNÍ VÝCHOVA

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Doplňující vzdělávací obor Etická a osobnostní /EOV/výchova je založen na systematickém osvojování sociálních dovedností u žáků především na základě zážitkové metody. Tento volitelný předmět je praktickým pedagogicko-psychologickým nástrojem, jak u žáků rozvíjet základní sociální dovednosti. Základním cílem etické výchovy je vést žáky k prosociálnímu způsobu chování, tj. schopnost učinit něco dobrého pro druhého bez očekávání vnější odměny nebo protislužby. Etická a osobnostní výchova žáka především vede: k navázání a udržování uspokojivých vztahů, k vytvoření si pravdivé představy o sobě samém, k tvořivému řešení každodenních problémů, k formulaci svých názorů a postojů na základě vlastního úsudku s využitím poznatků z diskuze s druhými, ke kritickému vnímání vlivu vzorů při vytváření vlastního světonázoru, k pochopení základních environmentálních a ekologických problémů a souvislostí moderního světa. Doplňující vzdělávací obor etická a osobnostní výchova u žáka rozvíjí: sociální dovednosti, které jsou zaměřeny nejen na vlastní prospěch, ale také na prospěch jiných lidí a celé společnosti, na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů pro praktický život, samostatnost při hledání vhodných způsobů řešení problémů, správné způsoby komunikace, respekt k hodnotám, názorům a přesvědčení jiných lidí, schopnost vcítit se do situací ostatních lidí, pozitivní představu o sobě samém a schopnost účinné spolupráce.

Obsah doplňujícího vzdělávacího oboru tvoří následující témata:

1. Mezilidské vztahy a komunikace.
2. Důstojnost lidské osoby. Pozitivní hodnocení sebe.
3. Pozitivní hodnocení druhých.
4. Kreativita a iniciativa. Řešení problémů a úkolů. Přijetí vlastního a společného rozhodnutí.
5. Komunikace citů.
6. Interpersonální a sociální empatie.
7. Asertivita. Zvládnutí agresivity a soutěživosti. Sebeovládání. Řešení konfliktů.
8. Reálné a zobrazené vzory.
9. Prosociální chování v osobních vztazích. Pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství.
10. Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy.

Na deset základních témat navazuje šest aplikačních témat, mezi která patří: Etické hodnoty, Sexuální zdraví, Rodinný život, Duchovní rozměr člověka, Ekonomické hodnoty, Ochrana přírody a životního prostředí, Hledání pravdy a dobra jako součást přirozenosti člověka

Etická a osobnostní výchova je volitelný vyučovací předmět pro žáky 2. stupně ZŠ v 6. - 9. ročníku. Žák má možnost využít nabízený volitelný předmět v jednom až čtyřech ročnících II. stupně. Navazuje na základy (dovednosti, vědomosti, postoje), které žáci získali v prvouce, vlastivědě a přírodovědě v 1. - 5. ročníku, tvoří nadstavbu rodinné a občanské výchovy vyučované na II. stupni. Vychází z průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova a naplňuje tedy i některé jeho cíle. Vyučuje se v 2 hodinové týdenní dotaci (využito 2 hodiny z disponibilní časové dotace). Výuka probíhá v kmenových třídách.

Výuka předmětu *Etická a osobnostní výchova* směřuje k:

- uznávání velikosti a důstojnosti lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí;
 - analyzuje a vyhodnocuje empatii v kolektivu, rozlišuje kognitivní a emocionální složku empatie;
 - nahrazuje agresivní a pasivní chování chováním asertivním, umí neagresivním způsobem obhájit svá práva;
 - identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory;
 - zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví;
 - propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volným úsilím atd.;
 - utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení realistického sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
 - vnímání pocitu sounáležitosti s vlastní rodinou, i společenstvím v nejbližším okolí i s lidmi, se kterými se žáci náhodně setkají;
 - účtě k sobě, svému partnerovi, své rodině, vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem (zvláštnostem) lidí, skupin i různých společenství;
 - utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání i v politickém životě, k vnímání předsudků v nazírání na roli žen ve společnosti; k rozvíjení zájmu o veřejné záležitosti;
 - rozvíjení orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámec každodenního života;
 - k poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislostí mezinárodních a globálních; rozpoznávání názorů a postojů ohrožujících lidskou důstojnost nebo odporujících základním principům demokratického soužití, ke zvyšování odolnosti vůči myšlenkové manipulaci;
 - uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů, k zaujímání a obhajování vlastních postojů a k přiměřenému obhajování svých práv;
 - umí spolupracovat i v obtížných sociálních situacích;
 - je vnímavý k celosvětovým sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností pomáhá s jejich řešením;
- učí se analyzovat etické aspekty různých životních situací;

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

<p>VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE K UČENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání - připravujeme je na celoživotní učení. • Ve výuce se zaměřujeme na získávání dovedností a učivo používáme jako prostředek k jejich získání. • Uplatňujeme individuální přístup k žákovi, při výuce a při hodnocení používáme prvky pozitivní motivace. • Prostřednictvím sebehodnocení vedeme žáky k posouzení svých dovedností a učiněných pokroků.
<p>VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na modelových příkladech ukazujeme postupy při řešení problémů a demonstrujeme, jak některým problémům předcházet. • Podporujeme týmovou spolupráci a využívání moderní techniky při řešení problémů. • Zařazujeme do výuky besedy a programy zaměřené na zvládání problémů a vyhledání případné pomoci.
<p>VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaměřujeme se na rozvíjení komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce, v cizím jazyce, v informačních a komunikačních technologiích a v sociálních vztazích. • Klademe důraz na kultivovanost komunikace. • Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i zákonných zástupců. • Do výuky zařazujeme diskuze nad problémovými tématy a vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty. Při diskuzích je vybízíme k používání věcné argumentace. • Vytváříme příležitosti pro uplatnění publikačních a prezentačních dovedností žáků, při kterých sdělují své názory a myšlenky. • Podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky z různých tříd, ročníků, věkových kategorií. • Vedeme žáky k pozitivnímu vnímání a k pozitivní prezentaci a reprezentaci své školy, své obce a svojí osoby. • Rozvíjíme schopnost žáků naslouchat druhým a vnímat to jako důležitý prvek komunikace. • Na modelových situacích zprostředkováváme žákům princip asertivního chování a význam neverbální komunikace.
<p>VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování. • Podporujeme začlenění všech dětí do výuky a kolektivu volbou vhodných forem a metod práce. • Vnímáme různorodý kolektiv třídy jako prostředí umožňující vzájemnou inspiraci a rozvíjení individuality. • Vytváříme podmínky pro práci v týmech a vnímání vzájemných odlišností. • Aktivizujeme žáky ke spolupráci a rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. • Umožňujeme žákovi zažít pocit úspěchu, spokojenosti a sebeúcty a společně s žáky nastavujeme vhodnou míru sebekritiky a kritiky.
<p>VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE OBČANSKÉ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí – v modelových situacích uvádíme způsoby obrany před nimi. • Netolerujeme sociálně patologické projevy chování. Zaměřujeme se na jejich prevenci. • Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu, usilujeme o správné používání těchto pojmů. • Vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem. • Na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí. • Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS a dalšími institucemi. • Zařazujeme aktivity, které rozvíjejí empatii a pocit odpovědnosti za své chování a jednání.

- Problémy řešíme věcně, rozumně, spravedlivě, bez emocí a osobní zášti.
- Dodržujeme zásadu, že špatné projevy chování žáka se nestávají jeho stigmatem.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE, které rozvíjejí žákovské KOMPETENCE PRACOVNÍ

- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci a jejich snahu oceňujeme.
- Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí.
- Výsledky práce žáků vystavujeme ke zkrášlení školy a pro inspiraci ostatním.

OBSAH VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

VÝSTUPY RVP	VÝSTUPY ŠVP	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY
<p><i>EV-9-1-01 komunikuje otevřeně, pravdivě, s porozuměním pro potřeby druhých a přiměřeně situaci</i></p> <p><i>EV-9-1-02 respektuje velikost a důstojnost lidské osoby, objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí</i></p> <p><i>EV-9-1-03 analyzuje a aplikuje empatii v kolektivu</i></p> <p><i>EV-9-1-04 nahrazuje agresivní a pasivní chování asertivním chováním, neagresivním způsobem obhájí svá práva</i></p> <p><i>EV-9-1-05 rozlišuje manipulační působení médií a identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory</i></p>	<p>- komunikuje citlivě a otevřeně</p> <p>- rozumí příčinám komunikačních chyb, překážek a bariér</p> <p>- rozvíjí schopnost naslouchat druhým</p> <p>- respektuje velikost a důstojnost lidské osoby</p> <p>- objevuje vlastní jedinečnost a identitu a vytváří si zdravé sebevědomí</p> <p>- Vnímá asertivitu jako zdravé sebeprosazení</p> <p>- nahrazuje agresivní a pasivní chování asertivním chováním</p> <p>- neagresivním způsobem obhájí svá práva</p> <p>- snaží se jednat Fair play</p> <p>- rozlišuje manipulační působení médií a identifikuje se s pozitivními prosociálními vzory</p> <p>- reflektuje vliv médií</p> <p>- snaží se identifikovat Fake news</p> <p>- formuje a rozvíjí vlastní Já jako potencionální vzor pro druhé</p>	<p><i>Komunikace</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Otevřená komunikace</i> - <i>Aktivní naslouchání</i> <p><i>Důstojnost a identita lidské osoby</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Úcta k lidské osobě</i> - <i>Jedinečnost a identita člověka</i> <p><i>Asertivní chování</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Asertivní chování</i> - <i>obrana před manipulací</i> - <i>Fair play</i> <p><i>Reálné a zobrazené vzory</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pozitivní vzory versus pochybné idoly</i> - <i>Podpora pozitivního působení televize a médií</i> - <i>Já – potencionální vzor pro druhé</i> 	

<p><i>EV-9-1-06 spolupracuje i v obtížných sociálních situacích</i> <i>EV-9-1-07 je vnímavý k sociálním problémům, v kontextu své situace a svých možností přispívá k jejich řešení</i></p> <p><i>EV-9-1-08 analyzuje etické aspekty různých životních situací</i> <i>EV-9-1-09 se rozhoduje uvážlivě a vhodně v každodenních situacích a nevyhýbá se řešení osobních problémů</i> <i>EV-9-1-10 aplikuje postoje a způsobilosti, které rozvíjejí mezilidské vztahy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vnímá spolupráci jako důležitý prvek lidského soužití - spolupracuje s druhými ve ztížených podmínkách - vnímá sociální problémy a přispívá k jejich řešení, dle svých možností <ul style="list-style-type: none"> - Rozebírá etická hlediska v různých životních situacích - rozvážně se rozhoduje v každodenních situacích a nevyhýbá se řešení problémů - vytyčí a rozvíjí své postoje a hodnoty - respektuje odlišná náboženská vyznání - chápe potřebu rodiny a rodinného zázemí - dbá na své sexuální zdraví - aktivně přispívá k ochraně přírody a životního prostředí 	<p><i>Iniciativa a komplexní prosociálnost</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Iniciativa a tvořivost</i> - <i>Iniciativa ve ztížených podmínkách</i> - <i>Uplatnění komplexní prosociálnosti</i> <p><i>Aplikovaná etická výchova</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Etické hodnoty</i> - <i>Sexuální zdraví</i> - <i>Rodina</i> - <i>Duchovní rozměr člověka</i> - <i>Ekonomické hodnoty</i> - <i>Ochrana přírody a životního prostředí</i> 	
--	---	--	--